

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри економічної теорії
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
кандидата економічних наук, доцента ВЛАСЕНКА Юрія Григоровича
на дисертацію СКАКУНА Олександра Михайловича
на тему: «Формування системи інтернет-комунікацій забезпечення
просування продукції сільськогосподарських підприємств»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 075 «Маркетинг»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Цифровізація економіки змінила механізми взаємодії суб'єктів ринку та джерела формування конкурентних переваг підприємства. Інтернет-комунікації з допоміжного засобу просування перетворилися на самостійний економічний ресурс, що впливає на доступ виробника до ринків збуту, рівень трансакційних витрат і швидкість обігу продукції. З позицій економічної теорії спроможність аграрного підприємства ефективно використовувати цифрові канали стає чинником його ринкової стійкості та прибутковості.

В аграрному секторі, структуру якого визначають переважно малі та середні підприємства, нерівномірність цифрового розвитку поглиблює асиметрію конкурентних можливостей суб'єктів господарювання. Відтак наукове обґрунтування засад формування цілісної системи інтернет-комунікацій, яка поєднує організаційну, методичну та інформаційно-аналітичну складові, відповідає нагальним потребам підвищення конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу. Це зумовлює актуальність і своєчасність дисертаційного дослідження О. М. Скакуна.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація О. М. Скакуна відзначається логічно вибудованою архітектонікою, чіткою постановкою мети й завдань та обґрунтованим вибором об'єкта і предмета дослідження. Достовірність наукових положень забезпечена послідовним застосуванням системного й структурно-функціонального підходів, які дали змогу подати інтернет-комунікації не як набір окремих каналів, а як цілісну економічну систему трьох взаємопов'язаних підсистем. Емпіричні висновки спираються на поєднання статистичного аналізу офіційних даних, анкетного опитування та методу експертних оцінок, тоді як кількісне вираження рівня розвитку системи забезпечено застосуванням інтегрального (індексного) методу. Обґрунтованість прикладних результатів підтверджено методом кейс-стаді. Така методична побудова забезпечує внутрішню несуперечливість дослідження та достовірність сформульованих висновків.

Заслугує на увагу здійснений здобувачем послідовний перехід від теоретичних узагальнень до прикладних моделей. Запропонована модель оцінювання цифрової зрілості, що передбачає розрахунок інтегрального коефіцієнта за зваженою формулою трьох підсистем, доведена до рівня практичного інструменту діагностики, а її апробація на підприємствах із різним вихідним рівнем зрілості засвідчує працездатність авторського підходу. Логічним продовженням моделі є алгоритм вибору інструментів за логікою «якщо – то» та обґрунтування омніканального поєднання каналів просування, що надає дослідженню завершеного прикладного характеру.

Інформаційна база дослідження. Достовірність результатів підтверджується використанням репрезентативної інформаційної бази: нормативно-правових актів; офіційних

даних Державної служби статистики України та Міністерства економіки України; аналітичних звітів галузевих установ; наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з проблем цифрової економіки та маркетингу; а також первинних даних, отриманих автором особисто, – результатів анкетного опитування, експертного оцінювання та вебаналітики досліджуваних підприємств.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з планом науково-дослідної роботи Національного університету біоресурсів і природокористування України за темою «Розвиток маркетингу на підприємствах аграрного сектору та переробних підприємствах» (номер державної реєстрації 0120U100630). У межах зазначеної теми автором узагальнено тенденції розвитку інтернет-комунікацій сільськогосподарських підприємств та оцінено вплив чинників цифрового середовища на результативність просування їхньої продукції.

Практичне значення та впровадження результатів дослідження. Практична цінність дослідження полягає в тому, що його результати доведено до рівня конкретних методичних рекомендацій та прикладних алгоритмів, придатних для безпосереднього використання у діяльності сільськогосподарських підприємств. Розроблений інструментарій дає змогу діагностувати поточний стан системи інтернет-комунікацій, визначати пріоритетні напрями її вдосконалення та обґрунтовувати розподіл маркетингових ресурсів. Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність ТОВ «Козацька долина 2006» та ТОВ «Агро-Слава 2017», що підтверджено відповідними довідками, а окремі положення можуть використовуватися в освітньому процесі при підготовці фахівців з маркетингу.

Повнота викладення основних наукових результатів в опублікованих працях. Основні наукові результати дисертації з достатньою повнотою відображено у 9 опублікованих працях автора, з яких 3 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, колективна монографія, 5 тез наукових доповідей. Кількість, рівень і зміст публікацій відповідають вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії та розкривають основні положення дослідження.

Дискусійні положення та зауваження. В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження О. М. Скакуна, варто звернути увагу на окремі дискусійні положення та зауваження:

1. У теоретичній частині роботи (розділ 1, с. 22–101) авторську трикомпонентну систему інтернет-комунікацій обґрунтовано переважно з прикладних позицій; доцільно було б чіткіше вписати її в усталені економіко-теоретичні концепції (ресурсний підхід, теорію трансакційних витрат, концепцію конкурентних переваг), що посилює наукове підґрунтя запропонованих рішень.

2. Потребує посилення аналіз причинно-наслідкових зв'язків між рівнем розвитку окремих підсистем просування та ефективністю маркетингової діяльності підприємства (с. 56–84); бажано чіткіше показати механізм впливу цифрової зрілості на кінцеві економічні результати (с. 219–228).

3. Окремі підрозділи другого розділу (с. 112–166) мають переважно оглядово-прикладний характер: значну увагу приділено опису можливостей цифрових інструментів і сервісів, тоді як авторські наукові узагальнення за результатами цього огляду подано стисло; співвідношення описового та аналітичного матеріалу варто збалансувати.

4. Аналіз тенденцій розвитку інтернет-комунікацій за 2020–2025 роки (с. 85–101) доцільно було б доповнити прогностною оцінкою – сценаріями розвитку цифрового просування в аграрному секторі на середньострокову перспективу, що надало б результатам дослідження стратегічного виміру.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи, а можуть слугувати предметом наукової дискусії під час захисту.

Загальний висновок. Дисертація Скакуна Олександра Михайловича на тему: «Формування системи інтернет-комунікацій забезпечення просування продукції сільськогосподарських підприємств» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Враховуючи актуальність, наукову новизну, обґрунтованість і практичну цінність одержаних результатів, дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор Скакун Олександр Михайлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 075 «Маркетинг» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рецензент доцент кафедри економічної теорії Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидат економічних наук, доцент Юрій ВЛАСЕНКО